

ОБРАЗНА СИМВОЛІКА МАЙДАННОЇ ЛІРИКИ

У статті розглянуто образи-символи поезії Революції Гідності крізь призму етнокультурних та національних особливостей світорозуміння українців, еволюції символізму в українській літературі ХХ ст. У творчій практиці авторів майданної поезії як активних учасників Революції Гідності проаналізовано фольклорне, міфологічне, філософське, естетичне її підґрунтя, що дозволило окреслити оригінальну поетику символічного моделювання апокаліптичної дійсності і шляхи трансформації образної символіки; окреслено процес психологізації поетичного наративу через застосування традиційних і новаторських символів, колористики і художніх засобів, що посилюють їх експресивний вплив на реципієнта, сугестію морально-духовних, соціальних і національних ідеалів.

Ключові слова: *мотив; Майданна лірика; образ; символ; символізм; фольклор.*

Символічне бачення світу глибоко вкорінене в українську свідомість. На цьому наголошує В. Зіневич: «*на концепт символізму в Україні мав великий вплив національний фактор, умови духовно-культурного розвитку та національні традиції*» [6, с. 355]. Знакове насамперед для усної народної творчості явище символізації дійсності формувалося в межах язичництва. Так, Г. Булашев, аналізуючи стародавні вірування стверджує, що поезія є природною посередницею між народними віруваннями та народною свідомістю. Міфологія стає живильним джерелом для літераторів, а відтак – виразником національної ідентичності. Я. Поліщук, досліджуючи український модернізм, доводить, що міф є визначальним фактором оригінальності поетики модернізму, зокрема символізм виражає прагнення народу та унікальність української культури [13, с. 73]. «*Український символізм в цілому поступався філософською концептуальністю, в ньому більше відгуків на життя, ідеї національного визволення, українського фольклору та менше езотеризму, окультизму й месіанства. Символізм з його акцентуванням духовності, психологізму став одним з найкращих виразників прагнень народу у період бурхливого національного відродження. Тому в українському символізмі знаходимо особливий акцент на національну тематику*», – стверджує В. Зіневич [6, с. 357]. Позицію символізму як «*національного за духом мистецтва*» відстоюють Н. Мушировська і В. Федоров. Останній вважає, що «*Психологічно-образним агентом свідомості людини та нації стає символ, символічна система, у якій віддзеркалена своєрідність потреб – векторів життєдіяльності людей*» [15, с. 14]. За умовним поділом дослідника система образів Майданної лірики знаходиться на п'ятому, найвищому рівні, адже це – символіка духовності. Тому саме символізм домінував у поезії буремної доби національного відродження 20-30-х і 50-60-х років ХХ ст., особливої виразності набув в літературі еміграції. В сучасній літературі простежуємо спадкоємність цих модерністських традицій в ліриці Майдану,

що досі не досліджена і потребує детального вивчення. Мета дослідження – виокремити і проаналізувати систему символічних образів у поетичних текстах Революції Гідності, зокрема відшукати в них елементи національної символіки. Об'єктом студії є поетичні твори, написані в час Революції Гідності. Предметом дослідження виступають образи-символи та особливості їх моделювання в поезії Майдану.

Символізм як напрям модернізму в національному і світовому письменстві досліджують Н. Авраменко, Т. Гундорова, В. Зіневич, М. Наєнко, С. Павличко, Я. Поліщук та інші. Так, Ю. Ковалів обґрунтовує символізм лірики О. Олеса, Ю. Лавріненка й О. Астаф'єв – поетів-емігрантів, національна символіка стала об'єктом напрацювань Г. Булашева, В. Жайворонка, С. Плачинди, О. Потебні та ін. Т. Гундорова доводить, що на початку ХХ ст., коли в українському літературному дискурсі з'являється символізм, він органічно синтезувався з імпресіонізмом, неоромантизмом, натуралізмом тощо. О. Астаф'єв водночас зазначає: «*...у нього багато відтінків і якостей, які годі ясно скристалізувати*» [1, с. 84]. За Літературознавчим словником-довідником, символ – це «*предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища, має філософську смислову наповненість, <...> тісно пов'язаний з наукою, міфом, вірою, поезією, але не зводиться до них*» [8, с. 621–622]. У цьому контексті слід зауважити, що Майданна лірика ускладнює символістську парадигму, розсуваючи її межі.

«*Чуттєва форма, що дає відсвіт ідеї стає емблемою символістської поезії*», – вважає Т. Гундорова [3, с. 190]. Більшість авторів поетичних текстів Революції Гідності не мають філологічної освіти, не обізнані в літературних напрямках та їхніх особливостях, але демонструють потужне емотивне начало. Відновлювати забуте значення слова і була однією із причин створення символів – наголошував О. Потебня, – основні значення яких залишаються в народній пам'яті. Для творців доби Майдану природним є зосередження

на фольклорній і національній символіці, яка часто сягає «філософії серця» Г. Сковороди.

Н. Мушировська вважає «філософію серця» визначальною рисою української психології, а отже, – джерелом національної символіки, зокрема «образ серця <...> притаманний вже українцям княжої доби, простежується у народних піснях, казках, приказках» [10, с. 102]. Кордоцентризм особливо яскраво генерує смисловий підтекст та образну структуру в поезії Майдану. Образ серця виявляється в органічних йому мотивах любові, болю, розпачу, смутку, ностальгії, до прикладу, ефект критичної межі болю: «*по серце в крові Україна*» [11, с. 8], душевних переживань: «*і були тільки серце і розум*» [11, с. 22], «*вражі люде свої серця продали з душею*» [11, с. 25], або ж у поєднанні кількох мотивів (любові і ненависті, радості і суму). Цікаві сугестивно-смислові еманції лейтмотивного концепту «серце» простежуються через архетип води, очищення, вивільнення емоційного стану через омиття серця слізьми: «*топлач, моє серце, зіркими слізьми*» [11, с. 31], або ж, навпаки, через запал до бою, загострене відчуття справедливості, що присутнє в кожного, хто живий: «*палають серця, і стоїть над Грушевського чад*» [11, с. 40], боротьбу за гідність через зміну свідомості: «*Виголошую ревню, / навперебій/ еволюцію серця, / відкритого навсібіч*» [11, с. 60], через образ Майдану як сакрального місця, основного топосу країни, що є обов'язковою умовою для подальшого її існування: «*І ось ти полетів у серце Києва*» [11, с. 63], як фактор протестувальників: «*серця вирували віною*» [11, с. 77], як моральні цінності, жага свободи і гідності: «*та Кия майданне Серце / житиме в її дитях*» [11, с. 97], пробудження істини, людського в людині, сердечності: «*В мені оживає Серце, / І я воскресаю – Собою!*» [9, с. 55], «*Героям слава – вписано у серці*» [11, с. 278].

Найпоширенішими в ліриці Майдану є образи-символи зоологічного походження, зокрема птахів. Автори найперше звертаються до народної символіки, міфологічних та релігійних сюжетів, які глибоко осмислені народом. Варто зазначити, що традиційні значення символів набувають нових під впливом суспільних зрушень і психологічних трансформацій. Рідше символічним об'єктом в Майданній поезії стають свійські тварини, наприклад образ сивих (сірих) гусей, який, за В. Жайворонком, є символом приходу весни і, що важливіше, дикі гуси, а з контексту можемо зрозуміти, що вони саме такі, адже літають за моря і степи, символізують повернення до витоків. Науковець зазначає, що гусей в народі дуже шанували і прирівнювали до журавлів і лелек. Так, один із авторів метафорично закликає згадати історичне минуле, національне коріння, пам'ятати свою «*неньку*», і тільки тоді прийде щастя: «*крячуть гуси, крячуть тихо, сиві та красиві, / Не тривожне тільки лихо <...> Крячуть гуси, крячуть тихо, сиві та красиві / Стали мужньо на сторожі щастя для країни*» [11, с. 24–25].

Часто в майданних текстах зустрічаємо образ сокола, що теж є популярним в народній творчості та громадянській ліриці. «*Сокол у народній уяві виступає символом хоробрості, швидкості, зіркості, злету, молодості, сили, розуму*» [5, с. 559–560]. В аналізованій

поезії ним виступає учасник Революції Гідності, який виборює справедливість і гідність для свого народу чи полеглих за громадянські цінності: «*відлетіли соколята, серця розірвали*» [11, с. 24], «*ставайте знов до лав, соколи, / щоб побороти ворогів засилля*» [11, с. 42]. К. Гурина окреслює особливий образ прашурів, родового дерева, вказуючи, що Герої народу відправилися до блаженної сторони – Вірію, що в народній міфології є Раєм, де спочинуть із Соколом-Родом: «*У Вірій вже шлях біліє... / До Сокола-Роду*» [11, с. 79], образ якого присутній у легендах і міфах стародавньої України. Так, у «Словнику давньоукраїнської міфології» С. Плачинди знаходимо міф про «Першоптаха і Першобога» – Сокола-Роду [12, с. 54], що доклав зусиль до створення землі, на якій живемо. Автор поезії згадує основні етапи життєвого шляху і саму смерть, що вказують на високі моральні цінності загиблих.

Образ матері є одним із ключових в майданній ліриці. Для його емоційного забарвлення поети Майдану майстерно використовують метафори та персоніфікацію, завдяки яким образ матері відчитується у кількох символічних площинах: чайка символізує матір-вдову чи Україну-матір, що втрачає найкращих синів: «*Плакала, як та чаєчка при дорозі*» [11, с. 28], «*І квілять, як ті чайки, матері...*» [11, с. 74]; опис дубової крони свідчить про переживання, побивання матері: зазвичай, дуб у народних віруваннях символізує чоловіче начало – батька і є символом могутності та сили, у народі за дубом також визначали, як житиметься далі, з цього дерева робили домовини. В цьому контексті образ дубової крони набув символічного значення націєтворчого сенсу – України-матері, сильної духом, що тужить за своїми синами, додаючи до традиційного символу додаткових конотацій: «*І голосить в хустині дубова розхристана крона...*» [11, с. 134].

Образ журавля, символіку якого обґрунтовує В. Жайворонко, – персоніфікований птах, який стоїть на варті, за народними повір'ями, Божий птах, який символізує сторожу, у майданній ліриці оприявнює загиблих повстанців, увиразнюючи цей трагічний образ білим кольором, який є ознакою чистоти і духовності: «*В краю моїм такого не буває, / щоб весь народ забув про журавля*» [11, с. 113], «*Білі птахи із ознаками чорними <...> Білі птахи... молоді журавлі*» [11, с. 282]. Асоціативно вбиті герої і стояли на сторожі європейських і національних цінностей своєї країни. В. Федоров вважає, що символіка кольорів надзвичайно важлива, «*кольори «вмикають» певні емоції*» [15, с. 119] і є дієвим фактором психологічного впливу на реципієнта.

Ластівка – символ відродження, пробудження, але водночас, за народним повір'ям, «*ластівка, яка влітає в хату, віщує смерть*» [5, с. 329]. У поетичних текстах доби Революції Гідності простежуємо антонімічну семантику символічних образів, адже Майдан – пробудження суспільства, відстоювання громадянських цінностей якого принесло смерть: «*Ми – нація жива – / В очах Європи ластівкою стала*» [11, с. 317]. Так, голубка є традиційним символом миру, злагоди, а отже, й України. І це закономірно, бо в народі голуба вважали Божим птахом, святим, тому М. Запотічна закликає країну вигнати «*катів з раю*». Протилежного

значення набуває образ яструба – хижого птаха, в образі якого авторка бачить противників Революції: «*Борвуть Твоє тіло, голубко біленька, / Московські катияструби*» [11, с. 116]. Асоціація ворога з яструбом є найпоширенішою, проте зустрічаємо й інших хижаків, обов'язково із означенням їхньої темної сторони: «*кровожерний дволикий дракон*» [11, с. 23]. В. Жайворонки, як і в усній народній творчості, вважає ворогом антиподом сокола. Ворон чи ворона є представниками потойбіччя і символізують смерть, за народними уявленнями цей птах має диявольське походження. В повстанських і козацьких піснях ворон був провісником смерті героя. Ліричний персонаж стверджує: «*За мною в небі – чорний ворон криче*» [11, с. 152], тобто передбачає, що його чекає смерть за Батьківщину. Концепт смерті увиразнюється за допомогою народнопоетичного образу зозулі, яка здавна віщувала життя, зокрема кількість майбутніх років. Але ліричний персонаж пише матері листа з Майдану про те, що йому зозуля накувала смерть: «*Я, мамо, не вірю примхливій зозулі*» [11, с. 135], все ж автор не вказує, чи вдалося герою вижити у кривавій боротьбі. Та все ж творці майданної лірики часто ототожнюють повсталих з пташкою, що символізує радість життя, а пестливе забарвлення слів вказує на їх трепетне ставлення до своїх ліричних персонажів, що, як правило, є прототипами майданівців: «*Ви спочивайте з Господом в покої / і пташкою приходьте навесні*» [11, с. 113], «*І беркути докльовують пташат*» [11, с. 29].

Широке розгалуження рослинних символів теж спрямовується у протилежні напрями. Так, калина в українській народнопоетичній творчості – одна з найбільш представлених, її вважають символом України, тому що вона символізує жіноче начало, силу, красу і радість. У майданній ліриці цей символ став полісемантичним, набувши синонімічної й антонімічної конотації. Калина зображується як символ сили і відродження: Україна-мати у збройних протистояннях тримає в руках калину, що свідчить про відродження її незалежності: «*Під ногами – меч і кулі, у руках – калина*» [11, с. 25]. Схоже значення знаходимо і в рядках: «*Здобута, любов'ю умита, / Одягне вінок із калини вона, / Волошок, і маків, і жита!*» [9, с. 66], де Україна – у символічному вінку із радості, молодості, добробуту і процвітання. Антонімічне бачення народного символу прочитуємо в рядках: «*Поле битви калиною скроплене...*» [11, с. 196], «*Скапує з крил калиновий полин*» [11, с. 282]. Ягоди калини як символ пролитої крові актуалізувалися в козацькі часи і, особливо, у воєнний період, оскільки в етимологічному значенні вони – символ безсмертя роду. Тут можемо провести паралелі із класичним народним уявленням, що полеглі заплатили своєю духовною і фізичною силою, красою молодості і радістю життя за краще майбутнє України, при чому гіркоту втрати автор доповнює образом полину – символом печалі, смутку і гіркої долі.

Здавна мак мав містку символіку й услід за В. Жайворонком трактуємо цю квітку як символ особистої волі, з іншого боку, він набув негативного значення за кольором крові і короткотривалості людського життя, оскільки швидко облітає: «*Заряєніли могили, і маки ростуть, як сини*» [11, с. 134], «*Мов маки, на ас-*

фальті моя кров» [11, с. 216]. На противагу маку, ромашка і рута вважалися символами кохання, краси, привабливості. Ці рослини використовували в лікарських цілях і як обереги. У. Дудок наголошує, що дівчина, яка мала б думати про кохання, жити повноцінним життям, стоїть на Майдані і виборює свою свободу, але вінок із цих рослин служить їй оберегом: «*на шолома б їй одягнути / вінок із ромашки-рути*» [11, с. 97].

Вагомим поліфункціональним навантаженням наділено образи дерев, які виявляють ускладнено-асоціативні паралелі з фольклором та міфологією. Так, сосна в народній уяві символізує молодість і родючість, що дозволяє автору простежити трагічну для нього перспективу: гинуть кращі представники народу, тому виникає запитання, як дійшло до такого фатального фіналу, чому всохла зажурене дерево: «*Як всохла сосна, тиха і скорботна?*» [11, с. 141]. В поезії, присвяченій Небесній Сотні, облетілий яблуневий цвіт, який не принесе плодів, символізує загиблих представників революції, криваві пелюстки свідчать про насильницьку смерть – вмисне вбивство невинних людей: «*Цвіт облетів з лютневих яблунь. / Ті пелюстки в крові*» [11, с. 205]. На цьому прикладі простежуємо трансформацію традиційних фольклорних образів, коли яблуня вважалася символом родючості і молодості. Авторська візія оприямлює есхатологічні мотиви і трагічний пафос. Інколи письменники застосовують лише кольорову семантику, не вказуючи конкретної рослини, як наприклад, жовті квіти символізують журбу і розлуку: «*Залите лиш кров'ю лице / Упало на жовтій квітти...*» [11, с. 93].

Образ-символ винограду чи виноградної лози «у народній культурі наділений ознаками святості <...> символ щастя, веселоців життєвої ниви й краси новоствореної родини» [5, с. 86]. Автор закликає захистити свою домівку і родину: «*Дім – це звідки болить, це там, де пнеться лоза / виноградна, істина поміж ребер Ісуса*» [11, с. 133], стверджуючи, що потрібно цінувати і берегти свою країну особливо у важкий період національної історії. У цьому контексті лоза мислиться як представник роду – протестувальник: «*Мусять мучитись лози, зростати на / кам'яній кручі й солі*» [11, с. 133]. Загалом лоза – біблійний образ, який відбиває перманентні закономірності людського життя, тому автор наголошує: щоб врятуватися, потрібно надіятися на Бога.

В українській етнокulturі біблійні образи посідають чільне місце, особливо яскраво це виявляється в часи історичних зрушень. Великдень – найбільше християнське свято, що символізує пробудження і переродження. Закономірно, що автор сподівається на те, що після Майдану Україна стане іншою – воскресне і народ прокинеться: «*Полечу, моя мамо мила! / А в країну прийде весна, / Світла Пасха – Святе Воскресіння*» [11, с. 84]. Нетиповим є підсилення біблійних образів додатковими засобами, наприклад, очорнення і так темного ества персонажа кольором: «*чорний Каїн*» [11, с. 252].

Як символ пробудження й оновлення використовується образ дзвону – надія на світле майбутнє – весну, солярні мотиви, оскільки давні українці були сонцепок-

лонниками: «Той хто терпить, той побачить сонце в видноколі» [11, с. 24], «Щоб прорости квітами життя. / В майбутнє. / Тоді почнеться весна» [11, с. 27], «у майбутній історії / в світлі нової весни...» [11, с. 157], відродження попри перепони: «Крізь бруківку проб'ється весна» [11, с. 63], звернення до героїчного минулого і продовження традицій визвольної боротьби в сьогоденні: «Може, то предки / Розгодують праведні дзвони» [11, с. 73]. Інколи дзвін виступає атрибутом суму і печалі: «Вже отчий дім голосить, як дзвіниця» [11, с. 74]. Своєрідність подання процесу очищення полягає в осмисленні основних першостихій. Наприклад, зі снігу під час Майдану робили барикади, на ньому особливо яскраво червоніли плями крові, й автор сподівається, що знову впаде сніг і сакрально очистить людські душі: «Пречистим свіжим снігом зітре останні дні» [11, с. 26]. Водночас сніг вважаємо різновидом архетипу води, яка в українській культурі займає чільне місце. Її як атрибут релігії застосовували як в язичництві, так і в християнстві. В Майданній ліриці прочитуємо цей символ у різних варіаціях: снігу, льоду, води, грози, дощу, краплі, моря, океану тощо.

Символом очищення виступає і вогонь, образ якого автор розкриває через міфологічні, язичницькі обряди. Н. Дев'ятко пише, що країна знаходиться «Одна у купальським багатті» [9, с. 19]. За словником С. Плачинди, свято Івана Купала в українській обрядовості мало велику магічну силу, бо це – обряд поклоніння вогню, а стрибання через «живий вогонь» – давній ритуал очищення. О. Потебня, досліджуючи купальський вогонь, зазначав, що запалювання багать і стрибання через них характеризують позбавлення від злої, ворожої сили, смерті, тому що купальське багаття виконувало функцію зцілення і звільнення від усіх бід.

Рідше використовуються мультикультурні символи, як, наприклад, терезів – атрибуту правосуддя і справедливості, впевненості в покаранні винних: «Хай їхня жертва буде бездоганна / На вічних непомильних терезах» [11, с. 56], або ж Гесни – символу Судного дня і пекла, представники якої є демонічними істотами, саме так зображено винних в ситуації, що склалася, владу зокрема: «банда, з Гесне втекла» [11, с. 229].

Під час Революції Гідності утворювалася і нова – майданна символіка. Так, полегли – Небесна Сотня – стали символом жертвовної смерті, патріотизму і моральної чистоти: «Де зорі, мов очі Небесної Сотні» [11, с. 136]. Полісемантичний символ смутку, журби, жалю і смерті – поминальна на Майдані пісня «Плине

кача», під акомпанемент якої виносили загиблих – розкриває індивідуально-авторське розуміння сенсу людського буття: «І "Плине кача..." в сльози мамі» [11, с. 240], «І сумно пливе кача / У синє море» [4, с. 33], «пливе кача про крові» [4, с. 46]. Ідейним натхненником революції став Тарас Шевченко, тому закономірно цей образ увиразнює морально-духовні грані, суголосні з історичними, соціальними, моральними проблемами сьогодення. Образ Шевченка-Кобзаря трактується як символ провідника повстання, запеклого борця за справедливість: «Де ж Ви народу Сподвижники? / Де Кобзарі наших мрій?» [9, с. 31], «хто волоче поранених вбік / й сірником до зопалу черкнув / бачу як це продовжує бій / розриваючи плац на собі / двоохотлівій Шевченко» [4, с. 23].

Отже, у час історичної і соціальної нестабільності сучасні автори природно звертаються до витоків багаті української культури. В своєму поетичному доробку оригінально конструювали й експериментально трансформували фольклорну символіку. Особливості її творчого потрактування зумовлені глибоко особистим відчуттям національної трагедії, роздумами над швидкоплинністю і конечністю людського існування. Тому домінантними у творчій практиці стали символи, що виражають силу, міць народу, відродження країни, надію на її краще майбутнє – калина, сокіл, дуб, журавель, голуб, ромашка, рута тощо, або ж смерть, кров – ворона, яструб, мак, зозуля та ін. Аналізуючи український модернізм, В. Зінкевич зауважує, що «український символізм поступався філософською концепцією, натомість виявляв більше відгуків на життя, ідею національного визволення, залучення широкого пласту народної міфології, образів, тем» [6, с. 360]. Символи майданної лірики є типовими для української громадянської поезії, зокрема для дум, козацьких і стрілецьких пісень, творів воєнної тематики та боротьби за незалежність. Але творці поезії Революції Гідності уникають елементарного запозичення, переосмислюючи міфологічні і народнопоетичні символи, творчо їх оновлюючи, додаючи нові значення з огляду на актуальний зміст історичної доби, індивідуальної аксіології (атрибути Майдану формують нові образи-символи: Небесна сотня, «Плине кача» та ін.).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у детальному аналізі жанрово-стильових ознак майданної поезії, що свідчать про її оригінальність і новаторство в українському поетичному дискурсі початку ХХІ ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астаф'єв О. Г. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем / О. Г. Астаф'єв. – К. : Смолоскип, 1998. – 313 с.
2. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування / Г. О. Булашев; пер. з рос. – К. : Довіра, 1993. – 414 с.
3. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – Львів : Літопис, 1997. – 297 с.
4. Євромайдан. Лірична хроніка [поетична колекція]. – Брустурів : Дискурсус, 2014. – 46 с.
5. Жайворонок В. Знаки української етнокультури : [словник-довідник] / В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
6. Зіневич В. В. Український символізм: теоретичний обрис / В. В. Зіневич // Мова і культура. – 2012. – Вип. 15, Т. 7. – С. 355–362.
7. Ковалів Ю. Символізм як стильова домінанта лірики Олександра Олеся і її рецептивні колізії / Ю. І. Ковалів // Вісник Сумського державного університету. Серія: Філологія. – 2008. – №2. – С. 94–99.

8. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 752 с. (Notabene).
9. Материнська молитва. Українки – героям Майдану : Поезії. – К. : Вид-во «Наш Формат», 2014. – 71 с.
10. Мушировська Н. Український символізм кінця XIX – початку XX ст. : онтологічне й естетичне підґрунтя / Н. Мушировська // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. – 2011. – Вип. 26. – С. 100–109.
11. Небесна сотня: антологія майданних віршів / [упоряд., передм. Л. Воронюк]. – Вид. 2-ге, допов. – Чернівці : Букрек, 2014. – 399 с.
12. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології / С. П. Плачинда. – К. : Український письменник, 1993. – 63 с.
13. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Літературознавчі студії / Я. О. Поліщук. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1998. – 296 с.
14. Потебня О. Символ і міф в народній культурі / О. Потебня. – М. : Лабиринт, 2000. – 479 с.
15. Федоров В. Символ : образ і знак = Symbolarium / В. Федоров. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. – 256 с.

Г. М. Горишня,

ТНПУ ім. В. Гнатюка, г. Тернопіль, Україна

ОБРАЗНАЯ СИМВОЛИКА МАЙДАННОЙ ЛИРИКИ

В статье рассмотрены образы-символы поэзии Революции Достоинства сквозь призму этнокультурных и национальных особенностей миропонимания украинцев, эволюции символизма в украинской литературе XX с. В творческой практике авторов майданной поэзии как активных участников революции Достоинства проанализированы фольклорное, мифологическое, философское, эстетическое ее основания, что позволило определить оригинальную поэтику символического моделирования апокалиптической действительности и пути трансформации образной символики; очерчен процесс психологизации поэтического нарратива сквозь применение традиционных и новаторских символов, колористики и художественных средств, усиливающих их экспрессивный влияние на реципиента, суггестию морально-духовных, социальных и национальных идеалов.

Ключевые слова: *мотив; Майданная лирика; образ; символ; символизм; фольклор.*

Н. М. Horishna,

V. Hnatiuk TNPU, Ternopil, Ukraine

VISUAL SYMBOLS IN MAIDAN POETRY

The article deals with the images and symbols of the Dignity Revolution poetry. The author traces the role of visual thinking in the folk traditions. The Dignity Revolution poetry has not been investigated yet, therefore, it is an actual theme. The relation between modern poetry and folk and myths has been explored. The aim of the investigation is the analysis of the system of symbols in Maidan Poetry and of national symbols as the basis of new literary works. The object of the investigation is the poetry written during the Dignity Revolution, the subject is the images and symbols and the peculiarities of their usage in the poetry. In the analysis, the comparative and historic, systematical and esthetic, and descriptive methods have been used. The scientific value of the investigation lies in the fact that the peculiarities of the authors' poetic views during dramatic events have been described and the revolutionary poetry has been put in the rank of the typologically similar ones, one of the components of the genre creation of the poetry such as visual symbolism has been defined. The object of the investigation defines the scientific value as well, since Maidan poetry is a new phenomenon in the Ukrainian literary discourse of the 21st century and it has not been investigated conjointly. The obtained results can be used in the course of History of Ukrainian literature of the 21st century, in the optional courses of the Maidan poetry or Modern poetry, in the process of preparing for secondary or tertiary school classes, in further investigation of the Dignity Revolution poetry. The investigation proves that folk national symbols are mainly used in the poetry. In order to symbolize the strength and power of the nation, the revitalization of the country, its hope for better, the symbols of guelderrose, falcon, oak, crane, dove, daisy are used. The negative connotation is attached to the symbols of blood, death, raven, goshawk, popaver, cuckoo. The creation of typical maidan symbols has been observed. Such symbols are characteristic of the time of changes in the society. The author compares them with those in the works of the periods of Kozaks, Striltsi, war time and the struggle for independence. Such works are proved to be the sign of moral and psychological changes and the indicator of social breaks.

Key words: *motif; Maidan poetry; image; symbol; symbolism; folklore.*